

Kris Abani

LUTRIJA

Iako je bilo vlažno, kišno popodne, radovao sam se što me je tetka pvela na pijacu. Čak ni tetkin verski fanatizam, koji je ponekad u njoj podsticao prozelitski poriv prema potpunim neznancima, i tako izazivao neprijatne situacije, nije bio dovoljan da ubije moje dobro raspoloženje. Kišna sezona u Nigeriji bila je moje omiljeno doba, čak i kao deseto-godišnjaku. To je imalo neke veze sa svetlom. Bilo je blistavo, kao tek izdata novčanica ili nešto oprano i uštirkano. A i način na koji je sve odisalo činio je svoje.

Duboko sam udahnuo. Miris uravnotežene smese mokre zemlje i suve hrapavosti kopopca. Taj miris je odavao neku trajnost, kao da je bio srž samog tla. Zažmurio sam na tren. Drugi mirisi pijace probijali su se kroz zadah mokre zemlje – vatrena oštrina papričica, sušena riba, životinjski vonj koza i kokošaka.

Iznenada, izdvojen glas povika nekoliko puta jednu te istu reč: „Lopov! Lopov! Lopov!“ Polako se zapatila i među ostalima, kao da je rominjava kiša tog popodneva već natopila miris krvi. Tetka se ukoči i okrenu prema buci, njušeći vazduh kao lavica kad namiriše plen. Glas nekog čoveka, umoran i bez daha, pokušavao je da nadjača sve glasnije skandiranje slabašnim odgovorom: „Laže! Laže!“

Pribio sam se još više uz tetku, zbunjen i nemalo uplašen, ali ona otrese svoju grčevitu ruku. Glava joj se okrenu kao antena koja traži signal. Zvuk potere se bližio – bat očajničkih stopala i povici. Neki čovek divljeg izraza lica izleti iza ugla i gotovo prevrnu tezgu. Mladići su mu bili za petama, a iza njih je na izvesnoj udaljenosti išla veća grupa. Čovek protrča pored nas, te mi se učini da sam mogao da mu vidim pore na koži. Dok je jurio pored nas, tetka mu lupi šamar. Trgnuo se, ali nije stao; išao je prema čistini nasred pijace, gde su umirovljene starine svakodnevno zasedale da dele pravdu. Zamislio sam kako čovek izleće na čistinu dok mu se s usana otrgavaju povici: „Spasite me, spasite me!“ Veće staraca je bilo najviši sud u mom mestu, pored, naravno, građanskopravnog sistema. Ono je presuđivalo o svemu, od ubistava do bračnih razmirica, a njegov autoritet se nikad nije dovedio u pitanje. Bio sam ubeđen da će čovek tamo biti bezbedan.

Bila je to pravda rulje o kojoj sam čitao u uredničkim tekstovima novina koje mi je otac davao da pročitam za domaći. Bremeniti osudom linčovanja koja su postajala uobičajena sedamdesetih godina, ti tekstovi su isticali da žrtve osvetničke pravde nisu izlazile pred sud i da nikad nije bilo istrage zločinā za koje su bili optuženi. Urednički tekstovi su išli i korak dalje, ukazujući da je većina tako ubijenih bila verovatno nevina. Ali usred užasa tog trenutka, urednički tekstovi bili su od male koristi čoveku koji je bežao da sačuva život i ne bi mogli mnogo da urade kako bi primirili ljutu hordu. Tetka me je vukla za masom koja je prorurila pored nas.

Čovek je stajao nasred čistine, okrenut starcima, dok se svetina tiskala oko njih. U središtu tog svetog mesta, jednog starca koji ustade i pozva na trpeljivost izviždaše i pogo-

diše trulom voćkom. Brzo je seo i okrenuo se na drugu stranu. Bio sam ubeđen da će čoveka ubrzo linčovati. Kako je masa mogla da zanemari starčevo posredovanje? I zašto se ostali starci nisu oglasili?

Rulja je bila neobično tiha; njeno bučno disanje ispunjavalo je prostor. Optuženi poče da preklinje, ali ljudi su bili prezauzeti kupljenjem kamenja i štapova, bilo čega što je moglo poslužiti kao oružje. Jedan mladić se probi kroz masu sa starom gumom i metalnom konzervom u rukama. Obesi gumu optuženom o vrat. Taj puki postupak okonča čovekove molbe za milost. Nemoćan, tiho je jecao, nerazgovetno mumlao, ali nije se pomerao dok ga je mladić posipao sadržinom konzerve. Mladić se smejavao i pričao dok je izvršavao svoj zadatak: „Vidiš zašto se zločin ne isplati? Ovo činim za tvoje dobro, znaš. Ako ovde izgoriš, nećeš goreti u paklu. Bog je razuman.“

Završavajući, podigao je kutiju šibica. Masa zaurlika. Onaj starac što je pokušao da se umeša ponovo progovori, ali niko ga više nije slušao. Neko viknu: „Pustite decu ispred da mogu da nauče!“ Tetka me izgura napred. Pored mene je stajala neka devojčica. Lice joj je bilo bezizražajno; ja sam se stideo svog straha. Nisam video kad je šibica pala, ali sam osetio vrelinu dok je čovek sukljao u bukthinji, goreći kao svetionik na rominjavoj izmaglici. „Gledaj!“, rekla mi je tetka dok sam pokušavao da skrenem pogled sa zgrčenog tela.

Dok je čovek goreo, ljudi su počeli da prolaze pored njega u koloni, skrušeno kao u ofertorijskom redu u katoličkoj crkvi u koju sam išao. Dok su prolazili, pljuvali su na užareno telo. Tetka je pljunula. Ja sam pogledao u stranu, držeći ruku preko nosa zbog mirisa spaljenog mesa, užasnut što me je podsetio na kebab. „Pljuni!“, rekla je ljutito i čvrknula me zglavcima šake po glavi. Pljunuo sam.

(S engleskog preveo Igor Cvijanović)